

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра політології

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

Історичний факультет

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана

з науково-педагогічної та навчальної роботи історичного факультету

_____ 2023 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана

з навчальної роботи філософського факультету

_____ 2023 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

факультету соціології

_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціально-політичні студії

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки

032 Історія та археологія

перший (бакалаврський)

Красзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм

обов'язкова

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2023 /2024

Семестр

8

Кількість кредитів ECTS

3

Мова викладання, навчання
та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

залік

Викладачі: Хилько Микола Іванович, д.ф.н., професор кафедри політології філософського факультету; Шелухін Володимир Анатолійович, кандидат соціолог. наук, асистент кафедри соціальних структур та соціальних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробники: Хилько Микола Іванович, доктор філософських наук, професор кафедри політології філософського факультету.

Шелухін Володимир Анатолійович, кандидат соціологічних наук, асистент кафедри соціальних структур та соціальних

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

зав. кафедри політології

(Олег БАТРИМЕНКО)

(підпис)

Протокол № 1 від « 30 » 08 2023 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

зав. кафедри соціальних структур

та соціальних відносин (Олег МАЗУРИК)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Протокол № 15 від « 31 » серпня 2023 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 30 » 08 2023 року № 2

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від « » 30.08. 2023 року № 12

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Погоджено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 31 » 08 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Мета дисципліни – формування знання про особливості сучасного українського суспільства, політики і влади у порівняльному контексті, про специфіку соціологічного та політологічного знання про проблеми і тенденції розвитку суспільства, політики і влади.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- 1.** До початку вивчення цього курсу студенти мають володіти **знаннями** з основ держави та права, що давали б уявлення про становлення та розвиток суспільства та його інститутів.
- 2. Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ суспільно-політичних процесів, застосовувати базові поняття в критичному осмисленні подій, що мають місце в сучасному світовому політичному процесі.
- 3. Володіти елементарними навичками** наукового дослідження щодо пошуку, критичного відбору та систематизації інформації як прикладного так і теоретичного характеру.

Анотація навчальної дисципліни: Курс «Соціально-політичні студії» базуються на висвітленні й поясненні основних положень, зміст яких відображає сучасні досягнення світового та вітчизняного гуманітарного знання в усьому його багатстві і різноманітності наукових спрямувань. «Студії» розкривають принципи та закономірності функціонування та розвитку соціополітичної системи в цілому, та окремих її інститутів зокрема: держави як фундаментального інституту політичної системи, громадсько-політичних об'єднань та їхніх ідеологічних засад. Детально пояснюється сутність феномену влади та способи й межі її здійснення. Розкриваються історичні та актуальні особливості трансформації політичних режимів і здійснюється порівняльний аналіз диференційних рис демократичного та недемократичних режимів. Аналізуються світові ідейно-політичні доктрини та течії, розглядаються ідейно-політичні доктрини сучасної України. Даються уявлення про основні тенденції розвитку сучасної світової політики та особливості вітчизняного політичного процесу.

Завдання (навчальні цілі) – сформувати у студентів навички критичного аналізу і пояснити соціально-політичні явища і процеси, їх представлення в ЗМІ, повсякденній свідомості та в теоретичних узагальненнях з опорою на сучасне соціологічне та політологічне знання. Розвинути знання про особливості функціонування і розвиток сучасних соціальних і політичних систем, їх структурні елементи та соціальні наслідки, соціальні та політичні проблеми сучасного суспільства.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
Знати:				
1.1	сутність основних соціальних і політичних явищ, які є предметом соціологічних та політологічних студій	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи, підсумкова контрольна робота	20
1.2	закономірності соціального та політичного життя, соціальних та політичних відносин і процесів, сучасні моделі соціального і політичного порядку	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи, підсумкова контрольна робота	20
Вміти:				
2.1	аналізувати соціальні і політичні явища, критично оцінювати їх, коли вони представлені в ЗМІ та в соціальних інтернет-мережах, надавати їм інтерпретації з позицій сучасного соціологічного та політологічного знання	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи	10
2.2	знаходити пояснення проблемам соціальної, громадсько-політичної та професійної діяльності в закономірностях функціонування суспільства, політики і влади	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи	10
2.3	аналізувати процеси у внутрішньому та міжнародному соціально-політичному житті, визначати та розкривати сутність актуальних соціальних і політичних проблем, конфліктів сучасного суспільства, їх умови і чинники виникнення та врегулювання	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи, підсумкова контрольна робота	10
Комунікація:				
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої соціально-політичної літератури	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи, підсумкова контрольна робота	5
3.2	представляти результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи	5
	вести полеміку стосовно	Семінарське	Участь в дискусії на	10

3.3	актуальних соціально-політичних проблем внутрішнього та міжнародного життя	заняття	семінарському заняття	
	Автономність та відповідальність			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із соціально-політичних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи, підсумкова контрольна робота	5
4.2	нести відповідальність за достовірність інформації, яка повідомляється під час семінарських занять та використовується при написанні самостійних робіт	Семінарське заняття, самостійна робота	Усні відповіді, завдання для самостійної роботи	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2
	ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.	+	+	+	+	+			+	
ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.						+	+	+		
ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології (зокрема, краєзнавства, екскурсознавства та туризмознавства).			+	+	+	+			+	+

7. Схема формування оцінки

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.2), що складає 40% від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.3); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

- Усна доповідь: РН 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 20-35 балів;
- Доповнення /участь у дискусії: : РН 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 10-15

балів;

3. Самостійна робота: (есе): РН 1.1, 4.1 – 6-10 балів;

4. Самостійна робота: (аналітичне завдання або презентація проекту): РН 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 12-20 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (написання есе, аналітичне завдання або презентація проекту). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі – РН 1.1, 1.2, 2.4, 3.1, 4.1 – 12-20 балів.

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь ¹	Протягом семестру	«4» x 5 = 20	«5» x 7 = 35
Доповнення, участь в дискусіях	Протягом семестру	«2» x 5 = 10	«3» x 5 = 15
Самостійна робота ²	Есе «Осмилення ролі суспільства та політики у житті людини» (за матеріалами художньої чи публіцистичної літератури/кіно)	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
	На вибір студента: Аналітична розвідка - передбачає здійснення	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

	порівняння політичних систем двох обраних країн за вказаними критеріями або презентація розробки проекту програми власної політичної партії		
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни 3		60	100
¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі.			

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Есе:

9-10 балів – студенти цілковито володіють матеріалом, вільно оперують знаннями з курсу та здатні включати їх в ширший науковий контекст. Також студенти мають демонструвати високу ступінь самостійності у виконанні цих завдань та, водночас, ґрунтувати свої твердження на науково-достовірній літературі.

7-8 балів – робота не має високого рівня самостійності, або ж містить неповні обґрунтовані твердження, проте демонструє достатню обізнаність із необхідним обсягом рекомендованої літератури

5-6 бали – робота частково розкриває проблеми та здебільшого реферативна за змістом.

1-4 бали - існують суттєві помилки в роботі, що є наслідком незасвоєння матеріалу. Робота носить компілятивний несистемний характер.

4. Самостійна робота, підсумкова контрольна робота:

18-20 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-17 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

12-14 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

0-11 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Лекції	Семінари	С/Р
	<i>Частина 1. Політика як соціальне явище</i>			
1	Теорія та методологія науки про політику	2		4
2	Еволюція політичного знання	2	2	3
3	Теорія політичної системи	2		4
4	Політичні режими	2		4
5	Влада як суспільне явище		2	3
	<i>Частина 2. Політичний процес</i>			
6	Соціальна правова держава та громадянське суспільство	2		3
7	Політичні партії та громадсько-політичні об'єднання	2		4
8	Вибори та виборчі системи		2	3
9	Світові ідейно-політичні доктрини	2		4
10	Політична культура та ідеологія	2		3
11	Соціальні та політичні конфлікти: сутність, класифікація, шляхи розв'язання		2	3
12	Україна і світовий політичний процес		2	3
	<i>Частина 3. Громадська думка та соціальні зміни</i>			
13	Специфіка соціологічного знання про суспільство. Громадська думка, соціологічні дані в ЗМІ, запобігання маніпуляціям	2	2	3
14	Тенденції соціальних змін сучасного українського суспільства	2	2	3
15	Соціальні виміри технологічних змін		2	3
	<i>Підсумкова контрольна робота</i>		2	
	ВСЬОГО	20	18	50

Загальний обсяг – **90 год.**, зокрема:

Лекцій – **20 год.**

Семінари – **18 год.**

Самостійна робота – **50 год.**

Консультації – **2 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Дух і Літера, 2015. 380 с., з іл.
2. Кирилюк Ф. М., Батрименко О. В. Історія зарубіжних політичних вчень: Навч.-метод. посібник. К.: ТОВ «XXI століття: Діалог культур», 2005. 256 с.
3. Опитування громадської думки: посібник / Фонд «Демократичні ініціативи». Видання третє, доповнене. К., 2012. 96 с.
4. Політологія: навчальний посібник / Є.В. Перегуда та ін. К.: КНУБА, 2012. 368 с..
5. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
6. Політологія: підручник / В.Ф.Цвях, О.В.Батрименко та ін. Київ: 2010. 671с
7. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник. - К., 2002. 412 с.

Додаткова:

1. Арістотель. Політика. Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. К.: Основи. 2003. 239 с.
2. Вебер М. Господарство і суспільство / Макс Вебер; пер. з нім. М. Кушнір. К.: Всесвіт, 2013. 1112 с.
3. Вебер Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. Олександр Погорілий. К.: Основи, 1998. 534 с.
4. Вебер М. Покликання до політики // Соціологія. Загальноісторичніаналізи. Політика /Пер. з нім. Олександр Погорілий. К.: Основи, 1998. С. 173-191.
5. Вектори змін українського суспільства / За ред. В.М.Ворони, М.О.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2014. 466 с.
6. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). К.: Либідь. 1993
7. Кирилюк Ф.М., Батрименко О.В. Історія зарубіжних політичних вчень. Навч.-метод. посібник. К.: ТОВ “XXI століття: Діалог культур”, 2005. 256 с.
8. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / Євгеній Причепій (ред.). К.: ВК ТОВ “Тандем”, 2002. 582 с.
9. Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність // Економіка України. 2014. – № 3(628). С. 4 – 18.
10. Мак'явеллі Н. Державець. Флорентійські хронічки. К.: Фоліо, 2013. 512 с.
11. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура (фрагменты) / Подобщ. ред. В.В.Танчера. Киев: Ин-т социологии, 1996. 112 с.
12. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії й практики аналізу політики. К.: Києво-Могилянська академія, 2006. 550 с.
13. Платон. Держава. К.: Основи, 2005. 355 с.
14. Сталий людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е.М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. 412 с.
15. Соціологія політики: Енцикл.словник / Авт.-упоряд. В.А. Полторак, О.В. Петров, А.В.Толстоухов. К.: Вид-во Європ.ун-ту, 2009. 442 с.
16. Структурні виміри сучасного суспільства. Курс лекцій / За ред..С.Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2006. 372 с.

17. Heywood A. Political Ideologies: An Introduction. - Palgrave Macmillan; Fifth Edition, 2012. - 392 p.
18. Introduction to Politics / R. Garner (Author), P. Ferdinand (Author), S. Lawson (Author). - Oxford University Press; 2 edition, 2012. - 560 p.
19. Lipset S. M. Political Man: The Social Bases of Politics. - The Johns Hopkins University Press, 1981. - 608 p.
20. The Cambridge history of twentieth-century political thought \ Ed. by T. Ball, R. Bellamy. - Cambridge University Press, 2008 -746 p.

Інтернет ресурси

1. Агенція суспільної інформації "Ініціатива" <http://www.asi.org.ua/>
2. Бібліотека факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.socd.univ.kiev.ua/>
3. Вісник Київського національного університету. Серія: Соціологія. <http://www.socd.univ.kiev.ua/uk/visnik-kiyivskogo-nacionalnogo-universitetu-imeni-tarasa-shevchenka-sociologiya>
4. Державний Комітет Статистики України - www.ukrstat.gov.ua
5. Інститут громадянського суспільства <http://www.csi.org.ua/>
6. Інститут соціології НАН України (електронна бібліотека) http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php
7. Київський міжнародний інститут соціології <http://kiis.com.ua/>
8. Мережа аналітичних центрів України <http://www.intellect.org.ua/>
9. Міжнародний центр перспективних досліджень <http://www.icps.kiev.ua/library>
10. Онлайн бібліотека по політології і політ. наукам <http://politics.ellib.org.ua/>
11. Ресурсний центр з соціології, Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна <http://www.sociology.kharkov.ua/> (електронна бібліотека, тексти публікацій, корисні посилання)
12. Український незалежний центр політичних досліджень <http://www.ucipr.kiev.ua/>